

levő oktatást. A bizottságnak az volt az álláspontja, hogy mielőtt az indoktatást az új alapokra helyeznék, először hozzáértő tanítókról kell gondoskodni. Most azután egyes tanítóképzőket megfelelően átalakítanak, hogy tanítókat kaphassanak, kikre a terv megvalósítását bízni lehessen.

Internationale Zeitschrift für Erziehung.
Szenes Adolf.

LAPSZEMLE.

Pedagógiai Szeminárium. A X. évfolyam első számának cikkei a nyolcosztályú elemi iskola kérdéseivel foglalkoznak. Miután tájékozatlan körökben, ahol nem néznek mélyebben a dolog lényegébe, gyakran hallani azt a véleményt, sokszor titkos vágyat, hogy a nyolcosztályú elemi feleslegesse fogja tenni a polgári iskolát, érdemes megismerni kiválóbb tanító kartársaink véleményeit az elemi iskola felsőbb tagozatának céljairól és lehetőségeiről. Ezek a vélemények a legkedvezőbb helyzetben levő budapesti iskolákra és körülményekre vonatkoznak, s nem kerül szó az osztatlan iskolákra, amelyek pedig az ország elemi iskoláinak majdnem felét teszik.

Az első cikket Horony Pálfi Aurél dr. írta: „*A nyolcosztályú népiskola a magyar megújulás szolgálatában*“ címmel. Az elemi iskola hat osztályát járt gyermektömeget az iskola 12 éves korában magára hagyta eddig, holott ebben a korban még nem helyezkedhetik el kereső pályán. A továbbképző iskola életképteknnek bizonyult, csak kényszer tartotta fenn Ennek a nagy tömegnek szellemi színvonalát emelni éppen olyan kötelesség a hazával szemben, mint a nyers anyagokkal való takarékoskodás. A népiskola nem nevelhet azonban csak szavakkal, hanem gyakorlati alapismereteket kell a gyermekekkel elsajátíttatni. A népiskolának más a célja és feladata, mint a többi iskolának. A felső tagozatba a legszegényebb családok gyermekei mennek, akiket iskolán kívül nem vár a becsületes, meleg otthon. Ezért e tagozatot megfelelően átszervezett napközi otthonokkal kell kapcsolni.

A második cikket v. Somogyvári Gyula írta: „*A korszerű nevelés és a nyolcosztályú népiskola*“. A mai háborúból láthatjuk, hogy nemcsak a harctereken küzdő katonák, hanem az ország belsejében dolgozó minden egyes ember vállvetett munkájára van szükség a küzdelemben. A nemzetvédelem szempontjából pedig nagyon fontos, hogy a nemzet minden tagja minél több öntudattal és tudással vegye ki részét a munkából. Az új elemi iskola az ismeretanyag bővítésével és az elméleti tudásnak gyakorlati alkalmazásával ezt lehetővé fogja tenni.

A kérdésnek egyik legilletékesebb hozzászólója kétségtelenül Cser János dr., a Fővárosi Pedagógiai Szeminárium lélektani laboratóriumának vezetője. Tanulmányának címe: „*Lélek, kenyér, iskola.*“ A nyolcosztályú népiskola felső tagozatának tantervét csak akkor lehet helyesen megállapítani, ha előbb tisztában vagyunk a népiskola célkitűzésével és a népiskolaa gyermek egyéniségével, illetve személyiségének fejlődésével és adottságaival. A népiskola felső tagozatának tantervében különös tekintettel kell lenni a népiskola céljából erre a kitételre: „képesek arra, hogy ismeretei-

ket a gyakorlati életben értékesítsék." Városokban a tanulók kisebb része marad az elemiben a IV. osztály után, legtöbbje polgárba, vagy gimnáziumba megy. Így tehát a népiskola szándéka ellenére is előkészítője a középfokú iskoláknak. Akik viszont maradnak az elemiben, azok a leggyakorlatibb pályákra mennek majd. Ezért ezt a körülményt figyelembe kell venni a tanterv elkészítésénél. Nem lehet a felső tagozaton azt a merev elvet követni, „hogy a tanítási anyagot évről-évre emeletszerűen, azaz mennyiségben és minőségben bővülően“ kell összeállítani. „Nem lehet a népiskola felső tagozatának feladata az, hogy további ismeretekkel halmozza el növendékeit, hanem a komoly munkáltatás révén kell az eddig szerzett ismereteket begyakoroltatnia.“ Ipari jellegű helyen ipari, mezőgazdasági helyen pedig mezőgazdasági irányba kell állítani ezt a gyakorlatot. Az egyéges vonal eddig sincs meg, nem lehet ezután sem. A gyermekek szempontjából vizsgálva a dolgot, első sorban megállapítható, hogy minlen értelmes és valamennyire anyagilag megálló család gyermeke közép-, vagy legalább is polgári iskolába megy a IV. osztály után. Így az V. osztály színvonala még az alsóbb osztályokét sem éri el. További nehézséget okoz, hogy több IV. osztály maradványát kell egyesíteni az V.-ben „csak ritkán fordul elő, hogy egy-egy élethetlenebb szegény szülőnek értelmesebb gyermeke ad némi vigaszt.“ A felsőbb tagozatba járó tanulók szellemi szegénységét a kísérleti eredmények is igazolták. Cser e vizsgálatok alapján megállapította, hogy „a népiskola VIII. osztályába járó gyermek kb. ugyanazon az értelmi szinten mozog, mint a gimnázium I. (első) osztályába járó tanulók. Mások vizsgálatai hasonló eredményekre vezettek. A gyakorlati érzék azonban megközelíti a középfokú iskolás gyermekekét. Tehát a tantervnek teljesen gyakorlati célúnak kell lennie. Az ide járó gyermekek családi élete többnyire laza, ezért otthon-iskolákat kell létesíteni, amelyekben az osztály és a napközi otthon munkája egyesül. Leghelyesebb volna műhely-osztályokat berendezni új iskola-építések kapcsán. Ezeket a megállapításokat a budapesti gyakorlóiskolában 15 éven át folytatott tanterv-kísérletek igazolják.

Barton Imre merőben ellenkező álláspontot foglal el. A szerkesztő meg is jegyzi, hogy felfogásukkal nem egyezik mindenben, bár a cikknek helyet adtak. A cikkből nem tűnik ki, vajjon Barton gyakorlatból meríti-e állításait, vagy pedig csak elgondolásait közli. Azt a felfogást, hogy a közép- és polgári iskolából kizorult gyermekek selejtesebb képességűek, tévesnek és felületeseznek minősíti, bár vizsgálatokra nem hivatkozik, mint Cser a maga állításainak igazolásánál. A módosabb szülő akkor is középfokú iskolába járattja gyermekét, ha az kisebb értelmű. Az elemi iskola felsőbb tagozatán nem több a korlátoltabb tehetségűek száma, mint más iskolákban. Az V-ik osztályban legnagyobb nehézséget az okozta, hogy a tananyag túl volt zsúfolva. A nyolcosztályú elemiben mód lesz az anyagot jobban elosztani. A fővárosi iskolákban a mezőgazdasági ismeretek helyett ipari és kereskedelmi ismereteket kell szem előtt tartani. Megállapítja, hogy a fővárosi népiskola VIII. osztályát végzett ifjú hátrányban van a középfokú iskolák IV. osztályát végzettekkel szemben, „pedig épen úgy nyolc esztendő-t töltött az iskolában.“ (Nem az eltöltött évek, hanem a végzett munka jöhet számításba az értékelésnél, mert különben a sokszor bukott diák

volna a legértékesebb!) Ezt a hátrányt úgy véli kiküszöbölhetőnek, ha az ipari és kereskedelmi ismeretek megértéséhez feltétlenül szükséges tananyagot veszik fel a tantervbe: számolási készség, sík- és ábrázoló mértan, természettan, elektrotechnika. Elismeri, hogy a polgári iskola többet nyújt tanítványainak mennyiségtanból, természeti ismeretekből, természettanból és *eletrotechnikából*, de az volna az igazságos, ha a népiskola más irányban nyújtana többet, ami ezt a veszteséget *ellensúlyozná*. A felsőbb tagozatot külön, önálló épületekben kellene elhelyezni. A tananyagban való szintemelés nehézségét érzi, amikor a szaktanítás bevezetését tartja kívánatosnak. Az ehhez szükséges többlet-tudást a tanítók önképzés útján érhetnék el szerinte.

Kosztolányi István dr. cikke „*A nyolcosztályú népiskola és a vallás-erkölcsi nevelés.*“ Sok oldalról világítja meg a nyolcosztályú népiskola szükségességét erkölcsi szempontból. Ő is megállapítja, hogy „az elemi iskola IV. osztályának elvégzése után olyan gyermekanyag marad a tanító kezében, amely meglehetősen át van szűrve: elmentek azok, akik tovább akarnak, vagy tudnak tanulni. Ezzel megmondtuk azt is, hogy visszamaradtak azok, akik szellemileg gyengébbek, vagy akiknek a körülményei olyanok, hogy az erkölcsi életükben van a lehetősége annak, hogy legalacsonyabb szintvonalat jelentenek a hozzájuk hasonló korúakkal szemben. Rendkívül fontos ennek megállapítása, mert ezt a szempontot semmiesetre sem szabad figyelmen kívül hagyni.“

Jankovits Miklós dr. „*Magyar művelődéspolitikai kérdések*“ cím alatt Györfly, Karácsony és Makkai nézeteit ismerteti a magyar nevelésről.

A folyóirat 3—4. összevont száma Mátyás királyról szóló tanulmányokat és cikkeket gyűjtött össze. Radnai Oszkár dr.: *A tudós Mátyás király*; Nyáry Iván: *Mátyás a hadvezér*; Mesterházy Jenő: *Mátyás király emlékei*; tanítások: *Mátyás király a kisdédóvóban* (mese); Töke Gyula: *Mátyás király*; Mihályi Blanka: *Mátyás és a magyar humanizmus* (polgári leányiskola IV. osztályában).

Egyéb tanítási minták: Rokonmássalhangzók; Budapest gyógyfürdői (írásbeli szorzás); A Sajó és Hernád tája.

Magyar Tanítóképző. 1940. évi 3. szám. Csekő Árpád „*A tanítóképzés néhány magyar feladatát*“ jelöli meg. Értékes észrevételei vannak a fajkérdésre, a zsidókérdésre vonatkozólag, az idegen eredetűekről, a magyarrá váltakról, a hazai németsegről, a magyar kérdés és népi kérdés viszonyáról szól. Megjegyzéseit közli a testtan, lélektan, a neveléstudományok, a magyarnyelv, történet, földrajz, néprajz, menyiségtan, természettudomány, gazdaságtan, ének és zene tanítására vonatkozólag, valamint a hivatásórakról. Bamabás Endre „*Pedagógiai kirándulás a Közelkeletre*“ címen ismerteti Románia közoktatásügyét, különösen az elemi iskolát és a tanítóképzést. Amint a felolvasás alkalmával a felszólalók megállapították, igen hasznos megismerni szomszédaink iskolarendszerét, az ott folyó munkát, mert ezekben sok értékes gondolat található. Egyéb cikkek: Váradi József: *A liceum Érettségi Vizsgálati Utasítása*; Jeges Károly: *Néhány szó a tanító*